

▲
Olga Pakalović,
Igor Kovač
foto: Mara Bratoš

Mia Mitrović

Brutalno iskren, neuvijen, necenzuriran pristup tematici

Tena Štivičić: 64

- › Redateljica:
Arija Rizvić
- › Hrvatsko narodno
kazalište u
Zagrebu
- › Premijera:
15. listopada 2021.

Jedna od (rijetkih) pozitivnih stvari po kojima će biti zapamćena vladavina Dubravke Vrgoč nad Hrvatskim narodnim kazalištem u Zagrebu jesu premijere i praizvedbe solidno postavljene, svježe napisanih drama suvremenih hrvatskih dramatičara. Kada bacimo pogled unatrag, zbilja ispada da su neki od najzapaženijih i najuspješnijih naslova na repertoaru Drame HNK-a stigli iz pera hrvatskih autora i to živućih.

**Zanimljivo, obje spomenute
drame ove rođene Zagrepčanke
postavljene u HNK-u nisu ondje
imale svoju praizvedbu**

Sjetimo se, prvi veći hit Drame HNK-a otako je vodstvo preuzeo Ivica Buljan bila je drama *Tri zime* Tene Štivičić. Prije uspjeha *Tri zime*, prijetit će se zajedljiva zlopamtila, Drama najveće hrvatske kazališne kuće tražila se gotovo godinu i pol postavljanjem katkad gotovo pa i negledljivih naslova (sjetimo se samo jezivo bezidejne Wedekindove *Lulu* u režiji Jerneja Lorencija ili *Evandelja* razvikanog Pipa Delbona od kojega dobar dio zagrebačke kazališne publike još uvijek ima traume).

Suvremeni hrvatski tekst ili adaptacija hit romana pokazat će se kao recept za uspjeh po kojemu se repertoar Drame HNK-a slagao i u narednim godinama. S Tenom Štivičić je dakle, uspjeh Buljanova ravnateljstva nad Dramom HNK-a započeo, a s Tenom Štivičić, izgleda, i završava. Uz njezine drame, pamtit će se vjerojatno i *Ljudi od voska* Mate Matišića u režiji Janusza Kice koji je iz neobjašnjivih razloga skinut s repertoara, iako se također radi o jednoj od ponajboljih drama postavljenih u hrvatskoj unazad deset godina, kao i ne baš sasvim redateljski pogođen, ali od publike prihvaćen *Ciganin, ali najljepši*, adaptacija romana Kristijana Novaka u režiji Ivica Buljana.

▲ Dragan Despot, Alma Prica, Lana Barić, Luka Dragić
foto: Mara Bratoš

Najnoviji komad Tene Štivičić *64* svoju je premijeru u HNK-u imao sredinom listopada prošle godine. Zanimljivo, obje spomenute drame ove rođene Zagrepčanke postavljene u HNK-u nisu ondje imale svoju praiizvedbu. *Tri zime*, naime, oduševile su najprije londonsku, slovensku a tek onda zagrebačku publiku, dok je *64* u HNK-u postavljen tek nakon što se pokazao hitom u beogradskom Ateljeu 212. Bolje ikad nego nikad, reklo bi se.

Mišljenja publike, kao i reakcije kritike, na *64* podijeljene su. Izgleda da prikaz problematike umjetne oplodnje i pitanja majčinstva iz ženskog kuta, što je centralna tema drame, nije sjeo nekim (muškim) kritičarima, dok su reakcije gledateljica uglavnom pozitivne. Zašto? Možda se muškom dijelu publike nije svidio brutalno iskren, neuvijen, necenzuriran i nepretenciozan pristup autorice tematici, i to ne samo onoj umjetne oplodnje i majčinstva, već i muško-ženskih odnosa, emocija i odnosa na relaciji roditelji-djeca, uloga koje svi svjesno ili nesvjesno igramo u našim još uvijek, nažalost, patrijarhalnim društvima, odrastanju, očekivanjima, navikama, razočaranjima... Sve su to pitanja koja muče mlađe generacije na zapadnoj polutki, stoga se ovaj komad Tene Štivičić bez problema može igrati i biti blizak publici u bilo kojem gradu Europe ili Amerike. Zbog toga tekst na trenutke malo podsjeća na *Pluća* Duncana Mc Millana, solidnu dramu o suvremenom mladom ljubavnom paru i njihovim nedaćama koju smo prije šest godina mogli vidjeti u Teatru Exit, a igrali su je sjajni Amar Bukvić i Jadranka Đokić koji bi mnogo bolje pristajali i u glavnim ulogama ovdje.

Snaga je komada *64* u tome što progovara o temi umjetne oplodnje koja pogađa sve više mlađih žena i muškaraca na zapadnoj hemisferi, no smješta je u širi kontekst sukoba između želje za majčinstvom i straha od istog koje osjeća svaka žena u suvremenom društvu, sasvim različito od onog u kakvom su živjele starije generacije, društvo u kojem nestaju klasične muške i ženske uloge,

što pred i jedne i druge postavlja nove, teško uskladive zahtjeve i izazove. O svemu tome Štivičić progovara jednostavnim, svakodnevnim jezikom, obilato se služeći ironijom, sarkazmom, a na momente i groteskom.

U fokusu su drame *64* Eva (Olga Pakalović) i Danijel (Igor Kovač), bračni par na pragu četrdesetih. Dovoljno zreli da su se poslovno i emocionalno ostvarili, ne baš onako kako su sanjali, ali ipak jesu, no još uvijek i dovoljno mladi da propituju svoju egzistenciju i budućnost. Kada odluče kako je došlo vrijeme da dobiju dijete, suoče se s problemom neplodnosti, pa se Eva podvrgne procesu umjetne oplodnje. Naslov drame stoga odgovara broju injekcija kojima se Eva mora ubosti u jednoj rundi terapije kako bi uspjela začeti. Kompleksnost zahvata staviti će na kušnju njihovu ljubav i zajednički život, a u svemu tome pomažu im i odmažu roditelji, Evina majka Helena (Alma Prica), Danijelov otac Oliver (Dragan Despot), kao i Evina prijateljica Bela (Lana Barić), susjed Aleks (Luka Dragić), internetski avatar Luna (Tesa Litvan) te cinični ginekolog (Livio Badurina).

Morat ćemo se složiti s onima koji redateljici Arijji Rizvić tepaju da je mlada nada hrvatskog teatra. U svom debiju na velikoj sceni HNK-a shvatila je svu ozbiljnost zadatka, pa je rezultat i više no korektan. Njena dinamična režija ne gubi na tempu do kraja komada, ni jedna od devedeset minuta nije dosadna, scene se izmjenjuju znalačkom ujednačenošću i ritmom, prizori koje postavlja nisu zamorni, a sve je dodatno začinila dobrim scenografskim rješenjem koje je izradio kolektiv Numen. Rotirajuće kulise u potpunoj su harmoniji s njenim redateljskim rješenjima, scenografijom je dobila na cikličnosti, što izvrsno potentira s jedne strane ženski menstrualni ciklus, a s druge začarani krug razočaranja, neispunjenih očekivanja, strahova i nadanja u kojemu se glavna lica komada nalaze.

Međutim, u režiji Arijje Rizvić ima i zamjerki. Njeno neiskustvo vidi se u radu s glumcima. Umjesto da ih oblikuje prema svojoj redateljskoj viziji, oslonila se na njihove vlastite glumačke prosudbe, što funkcionira kada su u pitanju dramski prvaci poput Alme Price i Dragana Despota. Manjkav rad s glumcima itekako je vidljiv kada promotrimo dvoje protagonista koji se na sceni nerijetko doimaju prepuštenima sami sebi. Mnogima, pa tako i meni, nije sjela podjela uloga, što je u posljednje vrijeme česta boljka Drame HNK-a.

Osnovni je problem to što među Olgom Pakalović i Igorom Kovačem, dvoje glumaca osuđenih da glume ljubavni par nema ni trunke kemije, pa njihova međusobna interakcija na trenutke djeluje usiljeno i uštogljeno, kao da su oboje na rendezvousu s kojeg jedva čekaju pobjeći. Eva i Danijel bračni su par u desetogodišnjem braku, no te fine nijanse između ljubavi i navike, privrženosti i dosade, međusobnog gađenja i saboraštva nisu pokazane.

Usprkos tome, predstavu zapravo vrlo efektno otvara scena seksa. Spolni odnos na sceni velika je boljka hrvatskog teatra u posljednjih petnaestak godina jer nerijetko svjedočimo posve suvišnom, nepotrebnom redateljskom zahvatu koji je tu, ne zbog svoje funkcije koju ima u radnji, već po formuli *nek'*

Naslov drame odgovara broju injekcija kojima se Eva mora ubosti u jednoj rundi terapije kako bi uspjela začeti

Mnogima, pa tako i meni, nije sjela podjela uloga, što je u posljednje vrijeme česta boljka Drame HNK-a.

Ta nas scena jasno uvodi in medias res, u glavnu temu komada, a to je uz umjetnu oplodnju i pitanje (ne)majčinstva u suvremenom svijetu

se nađe. Ovdje nije tako. Scena nimalo romantičnog, svakidašnjeg seksa dvoje ljudi koji dugo žive zajedno doima se prirodnom i svima bliskom, usprkos spomenutom nedostatku kemije među dvoje glavnih glumaca. U slučaju Eve i Danijela ta svakidašnja aktivnost postaje svakidašnja jadikovka nakon što im ginekolog propiše striktne uvjete i parametre prema kojima se mora odvijati kako bi Eva začela, što ispada groteskno, čak i morbidno.

Ta nas scena jasno uvodi *in medias res*, u glavnu temu komada, a to je uz umjetnu oplodnju i pitanje (ne)majčinstva u suvremenom svijetu. Što je gore ili bolje, imati djecu i žrtvovati sebe kako bi ih podigle i odgojile ili ih nemati i nikada ne saznati kakvu to žrtvu zapravo zahtijeva, pitanje je koje mori brojne mlade žene diljem svijeta, a i o toj temi Tena Štivičić progovara iskreno, bez patetike i pametovanja, ponajprije kroz lik Eve, ali i onaj njezine majke Helene te Evine najbolje prijateljice Bele.

Kako bi se ostvarila kao majka, Eva mora proći kroz mukotrpan proces unošenja u organizam različitih kemijskih medicinskih pripravaka te iz temelja preispitati svoj odnos prema sebi, svom tijelu, ali i životnom partneru. S druge strane, njena najbolja prijateljica Bela u sjajnom monologu objašnjava zašto je kategorički odbila sudjelovati u onom što naziva terorom, čak i fašizmom majčinstva. Ravnotežu, svojevrsno pomirenje između tih dvaju svjetonazora uspostavlja Evina majka Helena. U svojim je šezdesetima i smrtno bolesna, no vrlo jasno artikulira i što su joj sve donijeli teret i ljepota majčinstva.

Dramu 64 glumački nećemo pamtili po njenim protagonistima koje igraju Olga Pakalović i Igor Kovač. U svojim ulogama Eve i Danijela oboje su korektni, gotovo školski. S vremena na vrijeme od Olge Pakalović uspijemo dobiti poneku snažnu repliku, dok Igor Kovač također na mahove počinje sličiti na ono što tumači, muškarca rastrganog između želje da istovremeno bude nježan i emotivan te zaštitnički mačo i snažan.

Možda je najslabija karika komada jedva primjetan Luka Dragić koji igra susjeda Aleksa, predmet Evinih seksualnih, na njeno razočaranje i ostvarenih fantazija. Njegova interpretacija zgodnog susjeda potpuno je monokromna, lišena bilo kakvog uzbuđenja, pa se Dragić na sceni više doima poput rekvizita, odnosno disfunkcionalnog seksualnog pomagala glavne protagonistkinje nego kao glumac. Kriva je možda malo i sama autorica komada koja je nedovoljno raspisala njegovu ulogu, odnosno napisala ga je baš takvog, kao da je živući dildo iz prizemlja zgrade, a ne osoba. Usprkos tome, mogao je na scenu donijeti malo živosti, ali nije. Slično vrijedi i za Tesu Litvan koja igra Lunu, virtualnu djevojku s kojom se Danijel dopisuje na internetu.

Snažnu ulogu Helene, Evine majke, donosi zato Alma Prica koja nehajno igra ostarjelu hipijevku s terminalnim karcinomom. U svojoj interpretaciji Alma Prica donosi snažnu ženu, sasvim pomirenu sa svojom sudbinom, pa su scene njene međuigre s Olgom Pakalović možda i režijski najuspjelije. Dragan Despot donosi nam pak sjajnog Olivera, Danijelova oca, *pater familiasa* kojeg nitko više ne doživljava, podijeljenog između žaljenja za mladošću i želje da konačno postane djed. Zapravo je šteta što likovi oca i majke nisu još više raspisani jer uopće nema interakcije između Despota i Price na sceni, a ona bi čitavoj drami dala dodatnu žestinu.

Izvršnu je ulogu napravila i Lana Barić u ulozi Bele, Evine najbolje prijateljice, nekad hladne korporativne kučke, sada vlasnice kafića koja je odlučila ostati vjerna sebi i ne podleći sirenskom zovu majčinstva i bračnog života. Njezini monolozi moćno ilustriraju život suvremenih žena, toliko snažnih da im ne

PREMIJERE

treba nitko da ih sputava, ali zbog toga neshvaćenih, osamljenih... Zabavio nas je i Livio Badurina koji u ulozi Evina liječnika interpretira sav hladni cinizam moderne znanosti i medicine.

Zbog svega navedenog, drama 64 mogla bi se raspisati u sjajnu televizijsku seriju koja bi, vjerujem, bila rado gledana. A takvu žensku seriju, čini mi se, još nismo imali prilike gledati na malim ekranima u Hrvatskoj. ■

▲
Olga Pakalović,
Livio Badurina
foto: Mara Bratoš